

**การพัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษา
ในระดับมัธยมศึกษา***

**DEVELOPMENT OF GUIDANCE ACCORDING TO BUDDHIST
EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN SECONDARY EDUCATION**

กฤษฎณา ประชากุล

Kritsana Prachakul

อินตา ศิริวรรณ

Intha Siriwan

อำนาจ บัวศิริ

Amanaj Buasiri

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: pngamsang55@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการแนะแนวตามหลักบริหารการศึกษา 3) เพื่อพัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาแนะแนว 10 คน การสัมภาษณ์ครูต้นแบบและผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักพุทธธรรม จำนวน 12 รูป/คน เครื่องมือวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน ใช้เครื่องมือการวิจัยคือแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปผลการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนได้รับข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสมกับตัวเอง โดยมีขอบเขตการแนะแนว 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการศึกษา ให้นักเรียนได้พัฒนา

* Received 19 July 2019; Revised 17 August 2019; Accepted 20 August 2019

ตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ 2) ด้านการอาชีพ ให้นักเรียนได้รู้และเข้าใจโลกของงานอาชีพอย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีการเตรียมตัว สู่โลกของอาชีพ 3) ด้านชีวิตและสังคม ให้นักเรียน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพ มีทักษะ และสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. หลักธรรม คือ 1) อธิปไตย 4 ส่งเสริมการแนะแนวด้านการศึกษา เพราะเป็นคุณลักษณะที่ใช้ทำงานให้เกิดความสำเร็จ ประกอบด้วย (1) ฉันทะ (2) วิริยะ (3) จิตตะ (4) วิมังสา 2) ใช้หลักสัทธรรม 3 ส่งเสริมการแนะแนวด้านการอาชีพ ประกอบด้วย (1) ปรียัติ คือ การศึกษา เรียนรู้ หาความรู้ (2) ปฏิบัติ คือ กระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ และ (3) ปฏิเวธ คือ การเข้าใจลู่ลงผลปฏิบัติ และ 3) ใช้หลักฆราวาสธรรม 4 ส่งเสริมการแนะแนวด้านชีวิตและสังคม (1) สัจจะ ความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน (2) ทมะ การรู้จักควบคุมอารมณ์ (3) ขันติ ความอดทน อดกลั้น ต่อจากถ้อยคำหรือกิริยาอาการจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ล่วงเกิน (4) จาคะ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจ ความสุขส่วนตน เพื่อเห็นประโยชน์ส่วนรวม

3. สารสำคัญ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ ของการแนะแนวตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 2) การจัดกิจกรรมแนะแนว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 3) การวัดผลประเมินผลกิจกรรมแนะแนว 4) แผนงานกิจกรรมแนะแนวพัฒนาผู้เรียน 5) คู่มือแผนงานกิจกรรมแนะแนวพัฒนาผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6) โครงสร้างแผนงานกิจกรรมแนะแนว 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การศึกษาบูรณาการกับหลักอธิปไตย 4 หน่วยที่ 2 การอาชีพ บูรณาการกับหลักสัทธรรม 3 และหน่วยที่ 3 ชีวิตและสังคม บูรณาการกับหลักฆราวาสธรรม 4

คำสำคัญ: การพัฒนาการแนะแนว, หลักพุทธบริหารการศึกษา, มัธยมศึกษา

Abstract

This research aims; 1) to study principles, concepts and theories of guidance in secondary education, 2) to study Buddhist principles supporting the guidance, and 3) to develop the guidance according to principles of Buddhist educational administration in secondary education. The data of this qualitative

research were collected from documents, in-depth interviews with 10 guidance teachers, 12 model teachers and experts, and focus group discussions with 9 key-informants, and then analyzed by content analysis.

The results of the study found that:

1. They can access important and necessary information for making their decision to do what is suitable to them. The scope of guidance has 3 aspects; 1) In education; to develop students in education in their capability, 2) In career, students learn and understand the world of diverse careers and have a positive attitude to the right career, and 3) In life and society, to develop student in emotional maturity, positive attitude to life and skills, and to live a life in society peacefully and happily.

2. The Buddhist 3 principles: 1) The Four Paths of Accomplishment consisting of aspiration, effort, dedication, and investigation, that could lead to the success, 2) 3 essential doctrines consisting of studying the texts and scriptures, practical aspect of the true doctrine, and realizable aspect of the true doctrine, that could help in career, and 3) 4 virtues for a good household life to support the guidance of life and society consisting of truth and honesty, taming and training oneself, tolerance, and generosity.

3. The essence consisted of 6 main contents; 1) Vision, Core Curriculum of Basic Education 2008, 2) Guidance Activities, Core Curriculum of Basic Education 2008, 3) Measurement and evaluation of guidance activities, 4) Program of guidance for learner development, 5) Handbook of guidance activity plan for development of the second year students in junior secondary school, and 6) 3 units of guidance activity plan structure: Unit 1; Education integrated with The Four Paths of Accomplishment, Unit 2; Career integrated with the Three Essential Doctrines, and Unit 3; Life and society integrated with Four Virtues for a good household life.

Keywords: Guidance Development, Buddhist Administration Education, Secondary Education

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552 – 2561 โดยมุ่งให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะ ซึ่งทักษะชีวิต เป็นจุดเน้นด้านความสามารถและทักษะที่นักเรียนและเยาวชนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา และเสริมสร้างทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน เป็นภูมิคุ้มกันพื้นฐานที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเผชิญกับ ปัญหาและความท้าทาย ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ ในการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคม และบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน พอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคม และบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของ ประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” เป็นพระราชดำรัสแห่งองค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและ เยาวชน, 2552) ที่ทรงพระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ เมื่อ วันที่ 27 กรกฎาคม 2524 อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา เพราะเป็น ปัจจัยให้เกิดความเจริญทั้งแก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ การปฏิรูปการเรียนรู้ เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงาน โดย เปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิธีการในการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม โดยยึดหลักนักเรียนมี ความสำคัญสูงสุด เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาพลังความคิด สร้างสรรค์อย่างเต็มศักยภาพ โดยยึดหลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง มุ่งเสริมสร้างให้นักเรียนมีนิสัย รักการอ่าน มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่ ยั่งยืน โดยยึดหลักการศึกษาลดชีวิต มุ่งสร้างแหล่งความรู้ เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง รองรับระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน

สังคมโลกในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเป็นสังคมแห่งปัญญา การศึกษาเป็น เส้นทางนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ทำให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถและมีศักยภาพ สูงในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในประชาคมโลก ในขณะเดียวกันก็สามารถรักษา

คุณลักษณะ เอกลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรมตามหลักศาสนา อันเป็นคุณลักษณะของความเป็นไทยให้ยั่งยืนต่อไปได้ นโยบายของรัฐบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ในการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยยุค 4.0 กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาค้น สร้างความสามารถในการขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล การศึกษาและการเรียนรู้ของไทยต้องได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ และการดำรงชีวิตครูและนักเรียนจะต้องสร้างสมรรถนะทางนวัตกรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาให้เรียนรู้ได้เองตลอดชีวิต ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 กับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ การผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการทรัพยากรที่อยู่ในระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แต่ประเทศไทยยังไม่สามารถใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนได้เต็มตามศักยภาพได้ เพราะการจัดการศึกษาของไทยยังมีจุดอ่อนด้อยที่กลายเป็นปัญหาหลายประการ ดังนั้น ทุกภาคส่วนในสังคมทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน จึงได้ร่วมผลักดันให้มีการปฏิรูปการศึกษา (ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา, 2554)

ครูเป็นผู้ที่ให้ความรักและความสนใจในชีวิตของนักเรียนแต่ละคนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อันหลากหลาย และเหมาะสมกับนักเรียน ร่วมเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ในสถานการณ์จริง ทำให้รู้ศักยภาพที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน สามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้นำศักยภาพนั้นมาใช้ ข้อนี้นักเรียนอาจไม่รู้ตัวเองแต่ครูรู้ การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักและเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม มาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ ชีวิตของตนให้ประสบความสำเร็จครอบคลุมในทุกด้านทั้งการศึกษา อาชีพ ชีวิตและสังคมได้ด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามระดับความปรารถนาในชีวิตของแต่ละคน ผู้วิจัยจึงทำ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา” เป็นทางเลือกหรือวิธีการใหม่ที่จะช่วยในการการประยุกต์ใช้ความรู้หลักธรรมเชิงพุทธ เช่น อิทธิบาท 4 ทำความเข้าใจปฏิบัติ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ การดำเนินการออกแบบและสร้างสรรค์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ขับเคลื่อน การสร้างนวัตกรรม อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แฝงอยู่ในตัวเอง การเห็นรูปแบบนวัตกรรมเป็นการกระตุ้น ให้ครูพัฒนาศักยภาพมาใช้ตามความสามารถ ในการพัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา ให้บรรลุซึ่งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ตามแผนการศึกษา ในการปฏิรูประบบการศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ สามารถพัฒนาตนและพัฒนางานสู่ความเป็นครูมืออาชีพได้ เพื่อการเรียนรู้ขับเคลื่อนการศึกษาด้านนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยการพัฒนาตนเองให้มีความเป็นเลิศในการทำงานทางการศึกษา ขับเคลื่อนการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและอย่างต่อเนื่องยั่งยืน ยกระดับความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาคุณภาพคนทุกช่วงวัยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามทิศทางของการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ที่มีความมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการแนะแนวตามหลักบริหารการศึกษา
3. เพื่อพัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา โดย 1) การศึกษาเอกสาร และ 2) การสัมภาษณ์ (Interview) ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นครูผู้สอนวิชาแนะแนว จำนวน 10 คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการแนะแนวตามหลักบริหารการศึกษา โดย 1) การศึกษาเอกสาร และ 2) การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นครูหัวหน้างานแนะแนว และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักพุทธธรรม จำนวน 12 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection)

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักพุทธธรรม จำนวน 9 รูป/คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลในเรื่องนี้ได้ลึกซึ้งที่สุด หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา และเพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการแนะแนวตามหลักบริหารการศึกษา

2. แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เป็นแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เพื่อการพัฒนากการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยจะต้องเตรียมเครื่องมือในการวิจัยอย่างอื่นด้วย เช่น แบบสัมภาษณ์หรือแนวคำถามในการสัมภาษณ์ เทปบันทึกเสียง สมุดจดบันทึกปากกา กล้องถ่ายรูป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์ (Interview) มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยขออนุญาตจากผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.2 นำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนำไปมอบให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง โดยให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์

1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ และทำการบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก ภาพนิ่ง และเครื่องบันทึกเสียง

2. การสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการเตรียมการ ประกอบด้วย การกำหนดวันสนทนากลุ่ม การจัดทำกำหนดการสนทนากลุ่ม การจัดทำหนังสือเชิญประธานพร้อมคำกล่าวเปิด และคำกล่าวรายงานต่อประธาน การประสานงานเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ การขออนุมัติใช้สถานที่พร้อมโสตทัศนูปกรณ์ ในการจัดสนทนากลุ่ม และการจัดทำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยแบบคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

2.2 ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย การนำเสนอวิทยานิพนธ์ การดำเนินการอภิปราย และจัดบันทึกข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งทำการบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสาร (Document Analysis) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์ และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา สรุปผลการวิจัย พบว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการในการชี้ช่องทางให้นักเรียนได้รู้จักตนเองด้วยเครื่องมือการสำรวจตนเองที่หลากหลาย การที่นักเรียนได้สำรวจตัวเอง รู้ว่าตนเองมีข้อดี ข้อบกพร่องอะไร รู้ว่าตนเองสนใจในเรื่องใดเป็นพิเศษ รู้ว่าตนเองถนัดทางด้านอะไร ควร

ปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองไปในทิศทางใด การให้นักเรียนได้รับข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสมกับตัวเอง

หลักการ คือ เป็นกิจกรรมที่จัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ ธรรมชาติของนักเรียน และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา การอาชีพ ชีวิตและสังคม เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะชีวิตโดยมีครูผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรม และประสานความร่วมมือกับครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการแนะแนวมีขอบข่าย 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการศึกษา ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีวิธีการเรียนรู้และสามารถวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม

1.2 ด้านการอาชีพ ให้นักเรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้และเข้าใจโลกของงานอาชีพอย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีการเตรียมตัวสู่การประกอบอาชีพ สามารถวางแผน เพื่อประกอบอาชีพตามที่ตนเองมีความถนัดและความสนใจ

1.3 ด้านชีวิตและสังคม ให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นรักษาสังแวดล้อม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพ มีทักษะและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการแนะแนว ได้แก่

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษา อาชีพ รวมทั้งการดำเนินชีวิตและสังคม
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ความสุข

กระบวนการ / ขั้นตอนกิจกรรมแนะแนว

1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ ความสนใจ และธรรมชาติของนักเรียน
2. วิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของนักเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล

3. กำหนดสัดส่วนกิจกรรมแนะแนวให้ครอบคลุมด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านชีวิต และสังคม

4. ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว

5. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว

6. จัดกิจกรรมแนะแนวตามแผน และประเมินผลการจัดกิจกรรม

7. สรุปรายงาน

2. ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการแนะแนวตามหลักบริหารการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการแนะแนวตามหลักบริหารการศึกษา ประกอบด้วย 3 หลักธรรม คือ หลักอิทธิบาท 4 หลักสัทธรรม 3 และหลักขรรยาวาสธรรม 4 ดังนี้

2.1 อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมเพื่อความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จตามที่ตั้งใจ ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ประกอบด้วย

2.1.1 ฉันทะ รักงาน คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ทำงานด้วยใจรักต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จ ๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

2.1.2 วิริยะ สู้งาน คือ ความพากเพียร ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

2.1.3 จิตตะ ใส่ใจงาน คือ เอาใจใส่ใฝ่ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ เสมอ ๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ ความตั้งอยู่แห่งจิตจึงเป็นสัมมาสมาธิ

2.1.4 วิมังสา ใช้ปัญญาพิจารณาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลย บกพร่องขัดข้องสิ่งที่ทำนั้น เป็นต้น โดยการรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป หรือเรียกว่า เป็นคนรักงาน สู้งาน ใส่ใจงาน และทำงานด้วยปัญญา

2.2 หลักสัทธรรม 3 เป็นปฏิบัติข้อประพฤติปฏิบัติอันเป็นหลักหรือแก่นของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงแนะแนววิธีไว้ ประกอบด้วย 1) ปริยัติ คือ การศึกษา เรียนรู้

หาความรู้ 2) ปฏิบัติ คือ การดำเนินการตามระเบียบแบบแผน กระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ และ 3) ปฏิเวธ คือ การเข้าใจ ล่วงผลปฏิบัติ

2.3 ขรवासธรรม 4 เป็นหลักพุทธธรรมที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสุขและความเจริญในหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล นำมาสอดแทรกในการเรียนหรือการทำกิจกรรม เพราะคุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก ประกอบด้วย

2.3.1 สัจจะ ความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน เป็นหลักสำคัญที่จะให้เกิดความไว้วางใจ และไม่ตรีจิตสนิทต่อกัน ขาดสัจจะเมื่อใดย่อมเป็นเหตุเกิดหว่าดระแวงเป็นจุดเริ่มต้นความแตกแยก

2.3.2 ทมะ การรู้จักควบคุมอารมณ์ ข่มใจระงับความรู้สึกต่อข้อบกพร่องของผู้อื่นรู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขปรับนิสัยและอหิยาศัยให้ประสานเข้าหากันได้ ไม่ตั้งตนเอาแต่ใจและอารมณ์ของตน ผู้ขาดธรรมข้อนี้ทำให้คนในองค์กรไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข

2.3.3 ขันติ ความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักหนาสาหัสทั้งหลายทั้งจากถ้อยคำหรือกิริยาอาการจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ล่วงเกินโดยตั้งใจหรือไม่ เมื่อเกิดภัยพิบัติตกต่ำคับขันก็ไม่ตีโพยตีพาย มีสติอดกลั้น คิดอุบายใช้ปัญญาแก้ไขเหตุการณ์ให้ลุล่วงไปด้วยดี

2.3.4 จาคะ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจความสุขส่วนตน เห็นประโยชน์ส่วนรวม และไม่คับแคบเห็นแก่ตัว

3. พัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา พบว่า การแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เป็นคู่มือครูแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ จุดหมาย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 2) การจัดกิจกรรมแนะแนว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 3) การวัดผล ประเมินผล 4) แผนงานกิจกรรมแนะแนวพัฒนานักเรียน 5) การจัดทำคู่มือแผนงานกิจกรรมแนะแนวพัฒนานักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6) โครงสร้างแผนงานกิจกรรมแนะแนว 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การศึกษา บูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 หน่วยที่ 2 การอาชีพ บูรณาการกับหลักสัทธรรม 3 และหน่วยที่ 3 ชีวิตและสังคม บูรณาการกับหลักขรवासธรรม 4 โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ จุดหมาย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 2) การจัดกิจกรรมแนะแนว หลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 3) การวัดผล ประเมินผล 4) แผนงานกิจกรรมแนะแนวพัฒนา
นักเรียน 5) การจัดทำคู่มือแผนงานกิจกรรมแนะแนวพัฒนานักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
6) โครงสร้างแผนงานกิจกรรมแนะแนว

หน่วยที่ 1 การศึกษา บูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4

แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว หน่วยที่ 1 การศึกษา บทนำหน่วยที่ 1 การศึกษา บูรณา
การกับหลักอิทธิบาท 4

เรื่องที่ 1 ความชอบกับสิ่งที่ต้องเรียน กิจกรรม : ทำความรู้จักตนเอง กิจกรรม :
แบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน ใบความรู้เรื่อง ยิ่งเรียนรู้หลักธรรม ยิ่งเพิ่มพูนทักษะการ
เรียน ใบงานเรื่อง รู้จักตนเองมากกว่าที่เคย ใบงานเรื่อง การบูรณาการความชอบหรือความ
ถนัดกับวิชาที่ต้องเรียน

เรื่องที่ 2 ชีวิตในวัยเรียนและการเป็นผู้บริหารในเวลาเดียวกัน (การเรียนรู้ / กิจกรรม /
หน้าที่ / งานอดิเรก) ใบความรู้เรื่อง 7 วิธีการบริหารเวลาของผู้ประสบความสำเร็จ ใบความรู้
เรื่อง รู้หลักปัจจัยในการบริหารจัดการเวลา ใบงานเรื่อง ภารกิจที่ต้องทำเป็นกิจวัตร ใบงาน
เรื่อง ทักษะชีวิตในวัยเรียน ใบงานเรื่อง บริหารภารกิจด้วยตาราง

เรื่องที่ 3 เชมทิศชีวิตการเรียนรู้ (แผนการศึกษาต่อของฉัน) ใบความรู้เรื่อง การประกอบ
อาชีพ ใบงานเรื่อง ปักหมุดเป้าหมายการศึกษาต่อ ใบงานเรื่อง ปักหมุดเป้าหมายที่ชัดเจน

หน่วยที่ 2 การอาชีพ บูรณาการกับสัทธิธรรม 3

แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว หน่วยที่ 2 การอาชีพ บทนำหน่วยที่ 2 การอาชีพ

เรื่องที่ 1 อาชีพในฝันของฉัน กิจกรรม : สูดยอดบุคคลต้นแบบในดวงใจ ใบความรู้เรื่อง
เปิด 15 อาชีพในฝันยอดฮิตตลอดกาล ใบความรู้เรื่อง ทางออกของ 10 อาชีพในฝันของเด็ก
มัธยมฯที่ไม่ตรงใจพ่อแม่ ใบงานเรื่อง ค้นหาอาชีพในฝันของฉัน ใบงานเรื่อง อาชีพในฝันของฉัน

เรื่องที่ 2 เส้นทางสู่อาชีพที่ใช่ ใบความรู้เรื่อง อาชีพแบบไหนเหมาะกับบุคลิกแบบเรา
ใบงานเรื่อง แผนที่ชีวิต เส้นทางสู่อาชีพที่ใช่

เรื่องที่ 3 ทำในสิ่งที่รัก และรักในสิ่งที่ทำ (เรียนรู้ที่จะมีความสุขในสิ่งที่ทำ) ใบความรู้
เรื่อง การสร้างสุขและบริหารความสุขต่อสิ่งรอบตัว ใบความรู้เรื่อง หลักธรรมสำหรับการพัฒนา
ตนเอง ใบงานเรื่อง พัฒนาตนให้สามารถก้าวสู่โลกอาชีพได้อย่างมีความสุข

หน่วยที่ 3 ชีวิตและสังคม บูรณาการกับหลักทวารวาทธรรม 4

แผนการจัดกิจกรรมแนะแนว หน่วยที่ 3 ชีวิตและสังคม บทนำหน่วยที่ 3 ชีวิตและสังคม เรื่องที่ 1 ความฉลาดทางอารมณ์ กิจกรรมที่ 1 : รวมเทคนิคอาหารเสริมชีวิต ใบความรู้เรื่อง เรียนรู้กับอารมณ์ ใบความรู้เรื่อง การควบคุมและจัดการกับอารมณ์ ใบความรู้เรื่อง การแก้ปัญหาชีวิตด้วยหลักธรรม ใบงานเรื่อง ร่างกายเปลี่ยน อารมณ์เปลี่ยน

เรื่องที่ 2 ความต่างที่เข้ากันได้ กิจกรรม : ละลายพฤติกรรม ใบความรู้เรื่อง เปิดใจยอมรับในความต่าง ใบความรู้เรื่อง หลักธรรมสร้างสุข ใบงานเรื่อง ข้อคิดจากการผิดพลาด

เรื่องที่ 3 สร้างความสมดุลให้ชีวิต (ตนเอง ครอบครัว สังคม) กิจกรรม : พร้อมลุยทุกสถานการณ์ ใบความรู้เรื่อง การแก้ปัญหาด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ใบความรู้เรื่อง ธรรมะสร้างชีวิตที่มีคุณภาพ ใบความรู้เรื่อง สมดุลงาน สมดุลชีวิต ใบงานเรื่อง ความสมดุลของชีวิต

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษา เป็นคู่มือครูแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ จุดหมาย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 2) การจัดกิจกรรมแนะแนว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 3) การวัดผล ประเมินผล 4) แผนงานกิจกรรมแนะแนวพัฒนาผู้เรียน 5) การจัดทำคู่มือแผนงานกิจกรรมแนะแนวพัฒนาผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 6) โครงสร้างแผนงานกิจกรรมแนะแนว 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การศึกษา บูรณาการกับหลักอิทธิบาท 4 หน่วยที่ 2 การอาชีพ บูรณาการกับสัทธรรม 3 และหน่วยที่ 3 ชีวิตและสังคม บูรณาการกับหลักทวารวาทธรรม 4 สอดคล้องกับงานวิจัยของดุจเดือน พันธุมนาวิน ที่พบว่า ควรให้การสนับสนุนโครงการพัฒนาเยาวชนต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมแล้ว และที่จะมีใหม่ ทั้งทางด้านศาสนา เช่น โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการค่ายพุทธบุตร เป็นต้น ทางด้านการทำงาน เช่น โครงการการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เป็นต้น ทางด้านสาธารณสุข เช่น โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ เป็นต้น และโดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม ที่จัดร่วมกับโรงเรียน หน่วยงาน หรือเป็นกิจกรรมพิเศษ โดยให้มีการปรับปรุงโครงการพัฒนาเหล่านั้นให้มี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการเพิ่มเติมการฝึกอบรมพัฒนาในด้านที่จะทำให้โครงการนั้นเกิดผลดียิ่งขึ้นในผู้รับการพัฒนาประเภทที่เป็นเป้าหมายสำคัญ การอบรมทางศาสนาด้วยการส่งบุตรหลานให้เข้ารับการอบรมทางพุทธศาสนาโดยบวชเป็นสามเณรและพระภิกษุ ถือเป็นการเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่ คือ เป็นผู้ที่สามารถรับผิดชอบในหน้าที่การงานครอบครัวและประเทศชาติ เพราะผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้วสังคมถือว่าเป็นผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางจิตลักษณะและพฤติกรรมไปในทางที่ดีลดความเห็นแก่ตัวลง และเห็นแก่ส่วนรวมมากขึ้น (ดุจเดือน พันธมนาวิน, 2550)

2. ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการแนะแนวตามหลักบริหารการศึกษา เป็นแผนงานกิจกรรมแนะแนวพัฒนานักเรียน จุดมุ่งหมายของการออกแบบก็เพื่อช่วยครู อาจารย์ ผู้สอน และนักเรียน ให้นักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เป็นการแปลความรู้ ความเข้าใจ หลักการทั่วไปและทฤษฎีการเรียนรู้ การสอนในรูปแบบ ลักษณะเฉพาะออกมาสำหรับการใช้วัสดุ เครื่องมือ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคล และความต้องการของแต่ละบุคคลเป็นการให้ความรู้ที่เป็นระบบแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องให้คำแนะนำ สนับสนุน การช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gold. S. E. ได้ศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นการให้ความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียนซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลิปปินส์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการของชุมชนเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครอง ครอบครัวกับโรงเรียน เพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้างการอ่านออกเขียนได้ และการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชน ดังนั้นการสร้างหุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียน ทำให้เกิดทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน (Gold S. E., 2017)

3. พัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ได้แก่

3.1 วิจัยและพัฒนาแบบการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะการปฏิบัติที่ได้ผลจริง ดังตัวอย่าง การวิจัยการสอนค่านิยมศึกษาแบบสอดแทรกโดยตรงของนิวซีแลนด์ เป็นต้น

3.2 จัดการฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามลำดับตั้งแต่ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาอย่างสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กโดยรัฐเป็นผู้กำหนดกรอบการดำเนินงานและจัดทำคู่มือสำหรับเป็นแนวปฏิบัติ

3.3 ส่งเสริมกิจกรรมและนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม โดยไม่ใช้การบังคับ แต่เป็นการจูงใจการพัฒนาการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมไม่เน้นทฤษฎีหรือหลักการ แต่เน้นการปฏิบัติและการป้องกัน

3.4 สร้างความเป็นหุ้นส่วนระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการอบรม สั่งสอน และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน การพัฒนาการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมต้องดำเนินงานประสานกันทั้ง 3 ด้าน คือ บ้าน สถานศึกษา และสิ่งแวดล้อม

3.5 สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมพัฒนาบุคลิกภาพ และจิตสำนึกของนักเรียนเป็นประจำโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประจำ

3.6 กิจกรรมสำหรับนักเรียนที่ควรปฏิบัติ ได้แก่ นำนักเรียนไปศึกษาดูงานการปฏิบัติกิจกรรมที่มีลักษณะเดียวกับคุณธรรมจริยธรรมของสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากของตนและปฏิบัติกิจกรรม ด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยตัวนักเรียนเองด้วย (สุรศักดิ์ หลาบมาลา. รศ.ดร. และ รสสุคนธ์ มกรมณี. ผศ.ดร., 2549) และสอดคล้องกับงานวิจัยสนธิ สายธนู และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้านจริยธรรมศึกษาแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2” สรุปผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้านจริยธรรมศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มีการดำเนินงานใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1. การดำเนินงานตามหลักสูตรสถานศึกษา 2. การดำเนินการเสริมหลักสูตรสถานศึกษา (สนธิ สายธนู และคณะ, 2549)

สรุป

จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ที่ส่งเสริมพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของนักเรียน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การสร้างสัมพันธภาพที่ดี การตัดสินใจด้านการศึกษา การพัฒนาตนเอง สู่โลกอาชีพ

และการมีงานทำ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่ออาชีพและเน้นให้โรงเรียนบริหารจัดการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เป็นไปตามเป้าประสงค์และเจตนารมณ์ของหลักสูตร สรุปลองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็น POSBP ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย : POSBP

POSBP เป็นแผนงานกิจกรรมแนะแนวพัฒนานักเรียน จุดมุ่งหมายของการออกแบบเพื่อช่วยครู อาจารย์ ผู้สอนและนักเรียน ให้นักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เป็นการแปลความรู้ ความเข้าใจ หลักการทั่วไปและทฤษฎีการเรียนรู้ การสอนในรูปแบบ ลักษณะเฉพาะออกมาสำหรับการใช้วัสดุ เครื่องมือ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคล และความต้องการของแต่ละบุคคล เป็นการให้ความรู้ที่เป็นระบบแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความสนับสนุนและการช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน

P = Principles คือ หลักการ ประกอบด้วย เป็นกิจกรรมที่จัดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการความสนใจ ธรรมชาติของนักเรียน และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ตอบสนองจุดมุ่งหมายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ครอบคลุมทั้งด้านการศึกษา การอาชีพ ชีวิตและสังคม เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีส่วนร่วมใน

การปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะชีวิตโดยมีครูผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรม และประสานความร่วมมือกับครู หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

O = Objective คือ วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อให้นักเรียนรู้จักเข้าใจ รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น 2) เพื่อให้นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษา อาชีพ รวมทั้งการดำเนินชีวิต และสังคม 3) เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

S = Scope คือ ขอบข่าย 3 ประการ ประกอบด้วย

1. การศึกษา (education) ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีวิธีการเรียนรู้และสามารถวางแผนการเรียนหรือการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม

2. การอาชีพ (career) ให้นักเรียนได้รู้จักตนเองในทุกด้าน รู้และเข้าใจโลกของงานอาชีพอย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีการเตรียมตัวสู่อาชีพ สามารถวางแผนเพื่อประกอบอาชีพตามที่ตนเองมีความถนัดและความสนใจ

3. ชีวิตและสังคม (Life and society) ให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นรักสิ่งแวดล้อม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพ มีทักษะ และสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

B = Buddhism คือ หลักพุทธบริหารการศึกษา 3 ประการ ประกอบด้วย Iddhipada (อิทธิบาท 4) Saddhamma (สัทธรรม 3) Gharavasa dhamma (ฆราวาสธรรม 4)

P = Process คือ กระบวนการ 7 ประการ ประกอบด้วย

1. ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา (Analyse problem stating)
2. วิเคราะห์นักเรียน (Analyse learner)
3. กำหนดกิจกรรม (Fix the activity)
4. ออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนว (Design a guide activity)
5. จัดทำแผนการจัดกิจกรรม (Make the activity plan)
6. จัดกิจกรรม (Do the activity)
7. สรุปรายงาน (Conclusion)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำการแนะแนวตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไปพัฒนาเป็นคู่มือการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา เพื่อปรับใช้ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.2 กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาใน ระดับมัธยมศึกษา ไปเผยแพร่ให้ความรู้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 การนำการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ควรมี การจัดทำเป็นคู่มือการใช้งานที่ชัดเจนในการปฏิบัติออกแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ สอดคล้องกับกรอบการจัดกิจกรรมแนะแนวของสถานศึกษา

2.2 การนำการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไป ปฏิบัตินั้น ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงข้อจำกัดของหน่วยงาน องค์กร และสถานที่ที่มีความแตกต่าง กันเพื่อให้ทันวัดกรรมการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาได้ผลจริง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพียงอย่างเดียว จึงควรมี การศึกษาเกี่ยวกับการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตาม กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2 ควรมีการนำการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไปพัฒนาเป็นการวิจัยเชิงทดลอง

เอกสารอ้างอิง

ดุจเดือน พันธุนานิน. (2550). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศ ไทยและต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน. (2552). คำพ่อสอน (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงเทพมหานคร.

- ศูนย์ปฏิบัติการปฏิรูปการศึกษา. (2554). ปฏิรูปการศึกษาก้าวหน้าอย่างมั่นใจ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สนธิ สายธนู และคณะ. (2549). การพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้านจริยธรรมศึกษาแก่นักเรียนระดับมัธยม ศึกษาตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 2. ใน รายงานการวิจัย. ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน นโยบายด้านการศึกษานายกรัฐมนตรี. เรียกใช้เมื่อ 3 เมษายน 2561 จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Outstand/25017-EdPlan60-79.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2560 จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploaded/Outstand/2017-EdPlan60-79.pdf>.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. รศ.ดร. และ รสสุคนธ์ มกรมณี. ผศ.ดร. (2549). รูปแบบนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมของต่างประเทศ. ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) : สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- Gold S. E. (2017). Community Organizing at a Neighborhood High School: Promises and Dilemmas in Building Parent-educator Partnership and Collaborations. Pro Quest Digital Dissertations.